

REVISORERNAS HÖSTRAPPORT TILL LANDSTINGSFULLMÄKTIGE

Landstingsrevisorerna är angelägna om en öppen information till vår uppdragsgivare, landstingsfullmäktige. Bokslut, slutrevision och de årliga revisionsberättelserna behandlas under stor tidspress med begränsat utrymme för dialog.

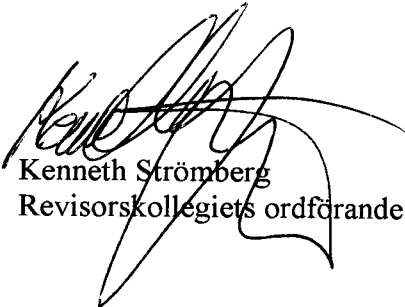
Med en informerande rapport till fullmäktige under hösten vill revisorerna få tillfälle att

- ge revisionens syn på den löpande verkställigheten av fullmäktiges uppdrag till nämnder och styrelser,
- redovisa vilka frågor revisionen bedömer särskilt viktiga inför verksamhetsårets slut med årsredovisning och ansvarsprövning,
- ge bättre rådruum för god dialog mellan revisionen, ansvariga styrelser och landstingsfullmäktige.

Rapporten bygger på gjorda iakttagelser t.o.m. september och på granskning av delårsbokslutet. Den föregriper självfallet inte resultatet av den pågående löpande revisionsgranskningen och den fördjupade granskning, som kommer att ske inför fullmäktiges behandling av bokslut och revisionsberättelser. Årets rapporter från löpande revision och slutrevision kommer i sedvanlig ordning att redovisas för styrelser, nämnder och fullmäktige längre fram.

Från och med nästa år blir det en lagfäst skyldighet för kommuner och landsting att presentera ett av fullmäktige behandlat och av revisorerna granskat delårsbokslut. Revisorerna skall yttra sig över detta enligt i princip den ordning vi sedan några år tillämpar i Stockholms läns landsting. Vi vill rikta fullmäktiges uppmärksamhet på detta och samtidigt framhålla önskvärdheten av att delårsbokslutet framläggs tidigare under hösten.

Revisorsgruppernas informationsrapport till fullmäktige hösten 2004 överlämnas härmed.

Kenneth Strömberg
Revisorskollegiets ordförande

Ulf Uebel
Revisorskollegiets vice ordförande

Lennart Björk
Revisionsdirektör

REVISIONSOMRÅDE I

Revision av landstingsstyrelsen med dess utskott samt Landstingshuset i Stockholm AB och AB Stockholms läns landstings Internfinans

Efter tidigt aviserade negativa budgetavvikelser på skatteintäktssidan har revisionen noterat handlingsberedskap och åtgärder för återskapande av ekonomisk balans. Den ekonomiska utvecklingen har fortlöpande rapporterats och behandlats på ansvarig ledningsnivå. Prognoserna har varit stabila med en tendens till resultatförbättringar under hösten.

I det senaste månadsbokslutet redovisas ett resultat för perioden januari – september som är 1.804 mkr bättre än motsvarande period förra året. Förbättringen motsvarar huvudsakligen intäktsökningen genom årets skattehöjning. För helåret 2004 prognostiseras ett positivt ekonomiskt resultat om 476 mkr, 415 mkr bättre än budget. Även om en stor del av budgetöverskottet är hänförligt till reavinster vid fastighetsförsäljningar och andra poster av engångskaraktär återspeglar utfallet en dämpad kostnadsnivå och en fortsatt förbättrad ekonomisk styrning och budgetdisciplin.

Landstingsstyrelsens och de ansvariga verksamhetsledningarnas åtgärder för förbättrad kontroll bedöms i delårsbokslut och prognoser ha givit resultat. Kostnadsökningstakten inom vården har dämpats såväl vad gäller personal som läkemedel. Akutsjukhusen beräknas för första gången på många år i huvudsak hålla kostnaderna inom givna budgetramar.

Några enheter inom vården visar fortsatta svårigheter med budgethållningen. På delar av trafikområdet föreligger underskott i den löpande driftekonomin. Revisionen avser att till 2004 års slutrevision återkomma med en närmare analys av löpande driftekonomi, extraordinära poster, engångsposter och investeringsutfall i landstingets samlade verksamhet och ekonomi.

Trots det positiva ekonomiska utfallet 2004 kvarstår grundläggande krav på fortsatt strama åtgärder enligt lagens krav på god ekonomisk hushållning och balans. Det gäller landstingets behov att balansera tidigare ackumulerade underskott, bygga upp ett tillfredsställande eget kapital och uppnå stabilitet i den löpande driftsekonomin utvecklingen. Ny lagstiftning kräver att en särskild plan skall framläggas för detta. Revisionen förutsätter att detta beaktas i den fortsatta budgetberedningen för kommande år.

Till ett kommande år vore det också värdefullt om delårsbokslutet kunde föreläggas fullmäktige tidigare än i år. Till ett tidigarelagt delårsbokslut kan då också fogas revisionens granskning och yttrande i enlighet med den skärpta ordning för kommunal ekonomisk delårsredovisning, som lagstiftaren också fastlagt inför kommande år.

Vid fjolårets revision noterades att landstingsstyrelsen utvecklat och i stort förbättrat sin uppsikt över SLL-koncernens verksamheter. Under 2004 har ytterligare åtgärder genomförts i denna riktning. Förslag om specifika ägardirektiv för några bolag har förelagts fullmäktige för beslut. Uppföljningen av de av fullmäktige i budget 2004 uppsatta målen och givna uppdragen visar dock på att en del arbete fortfarande återstår.

2004-11-10

Det är mycket angeläget att specifika ägardirektiv nu tas fram för beslut för de återstående verksamheterna.

Vi ser anledning att uppmärksamma hälso- och sjukvårdsutskottets upphandlingar av vård. Vi har under 2004 noterat beslut där förenligheten med gällande upphandlingslagstiftning ifrågasatts. Ett beslut har fått ändras efter prövning av Länsrätten. Hälso- och sjukvårdens beställar- och beredningsorganisation är under översyn. Det är angeläget att också de administrativa processerna ses över och förbättras.

Fullmäktige har uppdragit åt landstingsstyrelsen att vidareutveckla styrmodellen för SLL. Det är viktigt att denna bygger på ett sammanhållet system för intern styrning och kontroll. Ett till internationell och nationell kontrollstandard anpassat regelverk för styrning och kontroll bör utgöra den sammanhållande plattformen för detta. Det är angeläget att pågående insatser för att utveckla ett internt kontrollreglemente för landstinget fullföljs och föreläggs fullmäktige för beslut.

I delårsbokslutet redovisas riskfaktorer i prognosen som gäller genomförandet av 2004 års besparingar och omstruktureringar inom hälso- och sjukvården. En uppföljning och analys av genomförande och effekter av beslutade strukturåtgärder efterlyses inför årsredovisningen.

Revisionen noterar insatser för förbättrad uppföljning mot övergripande mål och för redovisning av vårdens kvalitet. Förutsättningar finns därmed för att i kommande årsredovisning ge bättre information av verksamhetsutvecklingen också ur ett patientperspektiv. Det gäller inte minst tillgänglighet, bemötande och upplevd kvalitet. Inför 2004 års bokslut och ansvarsprövning kommer fortsatt uppmärksamhet att riktas mot detta.

Vad beträffar Stockholms läns Internfinans AB har granskningen visat på att bolaget har en tillräcklig kontroll. Vid granskningen av Landstingshuset i Stockholm AB har ägardirektiv som klargör ansvars- och befogenhetsfördelningen mellan ägarutskottet och bolagets styrelse efterlysts.

Revisionsarbetet för 2004 fortsätter planenligt. Iakttagelser och bedömningar i enskilda revisionsprojekt, löpande revision och slutrevision kommer att redovisas för respektive ansvarig styrelse och nämnd på sedvanligt sätt. Revisionen återkommer därefter till landstingsfullmäktige i samband med årsbokslutet.

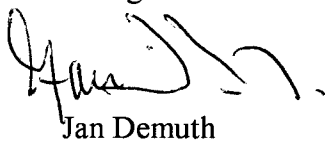
Georg Jönsson

Kenneth Strömberg

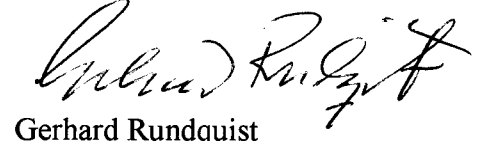
Lars Berkestén

Jan Demuth

Niklas Rengen

Gerhard Rundquist

REVISIONSOMRÅDE II

Revision av Stockholms läns sjukvårdsområde, landstingets förvaltningsdrivna och bolagsdrivna sjukhus samt övriga bolag och stiftelser inom vårdsektorn.

Revisionen rapporterade i 2003 års slutrevision om påtagliga förbättringar av ekonomistyrningen i landstingets sjukvårdsproduktion. Det gällde den övergripande ekonomiska kontrollen i beslutsordning och avtalsprocedurer. Det gällde också budgetdisciplin, resultatorientering och uppföljning av fattade beslut.

För 2004 har budgetförutsättningarna stramats upp med krav på starkt dämpad personal- och kostnadsexpansion samt beslut om vissa strukturförändringar och verksamhetsbegränsningar.

Månadsbokslut och löpande ekonomisk redovisning 2004 tyder på i huvudsak godtagbar budgetdisciplin och övergripande kontroll. I delårsbokslutet redovisas en prognos som är bättre än eller lika med budget för flertalet bolag och styrelser inom vården. För Södertälje sjukhus och Norrtälje sjukhus AB redovisas dock negativa prognoser, till stor del hänförligt till att de förväntade effekterna av strukturförändringar inte uppnås fullt ut. Även för ambulanssjukvården (AISAB) redovisas en prognos, som är sämre än det fastställda resultatkravet. Sammantaget noteras en påtagligt dämpad ökningstakt när det gäller vårdens bemanningskostnader. De redovisade prognoserna förutsätter dock att merparten av personalminskningarna faktiskt genomförs före årets slut.

Fullmäktige har framhållit att arbetet med strukturförändringarna, 3S-arbetet, har en avgörande betydelse för ekonomi och kvalitet inom landstingets hälso- och sjukvård. Ett förslag har presenterats, men det återstår ett omfattande arbete med förankring, beslut och genomförande. Revisionen noterar att landstingsledningens och ansvariga styrelsers ekonomiska prognoser bygger på att hittills beslutade åtgärder genomförs och i huvudsak får avsedda effekter. Revisionen kommer ingående att följa upp utfallet i sin fortsatta granskning och skall återkomma till detta i slutrevisionen för 2004.

I granskningen av Danderyds sjukhus AB konstaterar revisionen att styrelsen överskridit sina befogenheter genom att utan fullmäktiges godkännande besluta om förvärv av den tidigare avknoppade verksamheten i vårdbolaget *Prima Liv*. Vi har noterat att ärendet uppmärksammats av landstingsstyrelsens ägarutskott och kommer att underställas fullmäktiges prövning. Revisionen får återkomma till detta ärende inför slutrevisionen.

Vad gäller delårsbokslutets och den löpande rapporteringens information om vårdens kvalitet och tillgänglighet noteras vissa förbättringar och utvecklingsinsatser. Mycket återstår dock innan detta i tillräcklig mån återspeglas i den externa informationen till fullmäktige och allmänhet. I 2004 års årsredovisning krävs väsentligt förbättrade

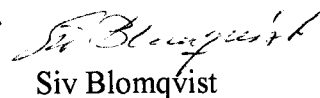
redogörelser i dessa hänseenden. Kvalitetsrapporteringen är särskilt viktig på områden med brister och under förändring. Det gäller inte minst psykiatrin och primärvården.

Fullmäktige har tidigare i höst beslutat om en övergripande uppföljningsmodell för vårdens kvalitetsutveckling. Revisionen kommer att följa upp verkställigheten därav inför slutrevisionen.

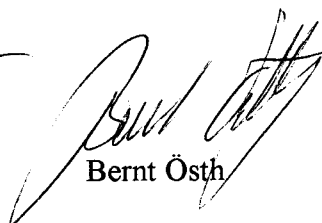
Iakttagelser och bedömningar i enskilda revisionsprojekt, löpande revision och slutrevision kommer att redovisas för respektive styrelse på sedvanligt sätt. Revisionen återkommer därefter till landstingsfullmäktige med revisionsberättelser i samband med 2004 års bokslut.

Karl-Axel Boström

Göran Hammarsjö

Siv Blomqvist

Thomas Magnusson

Bernt Östh

REVISIONSOMRÅDE III

Revision av AB Storstockholms Lokaltrafik, Locum AB, Waxholms Ångfartygs AB, Färdtjänstnämnden, Regionplane- och trafiknämnden, Kulturnämnden, Patientnämnden samt Stiftelsen Clara

Månadsrapporterna och delårsbokslutet ger en bild av godtagbar budgetdisciplin och övergripande ekonomisk kontroll på flertalet verksamhetsområden. Vad gäller SL bör noteras att driftekonomin trots besparingsåtgärder visar underskott. För 2004 uppvägs dock detta av sänkta kapitalkostnader och reavinster vid fastighetsförsäljningar. Även Waxholmsbolaget prognostiserar ett överskott som främst beror på vinst från försäljning av färjor och lägre avskrivningskostnader.

En fördjupad genomgång av den driftekonomiska utvecklingen och styrningen kommer att göras inför slutrevisionen. Revisionen noterar åtgärder för fastare samordning mellan trafiksektorns ekonomiska planering och den centrala koncernövergripande planeringen.

Arbetet med specifika ägardirektiv har påbörjats för SL och Waxholmsbolaget. Det är angeläget att detta arbete avslutas för att precisera ägarens principiella uppdrag för bolagen.

Förra året framförde revisorerna kritik mot en i vissa delar otydlig ansvars- och befogenhetsfördelning på SL:s ledningsnivå samt behov av att förbättra kontrollen på redovisningsområdet. Vi noterar nu förbättringar men kontrollen inom redovisningsområdet måste stärkas ytterligare. Det gäller bl.a. åtaganden i förhållande till intressebolag. Vi avser återkomma till dessa frågor inför slutrevisionen. Revisionen avvaktar också pågående utredning med anledning av ansvarsfrågan för SL:s förra VD.

Fullmäktige gav år 2000 SL i uppdrag att införa ett nytt biljett- och betalningssystem. Revisionen har framfört synpunkter på upphandlingsarbetet och noterar nu betydande förseningar i verkställandet.

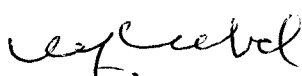
Vi har uppmärksammat SL:s aktiva åtgärder vid den senaste tidens våld och incidenter riktade mot resenärer och personal. Det krävs ytterligare insatser som säkerställer att verksamheten kan bedrivas under säkra former.

Verksamheten för kollektivtrafiken visar på några områden en positiv utveckling jämfört med föregående år. Punktligheten uppvisar i stort förbättrade värden för samtliga trafikslag. Andelen ej utförd trafik har minskat förutom för pendeltågen och Saltsjöbanan. Resandeutvecklingen fortsätter dock att minska även detta år. Andelen nöjda resenärer och andelen nöjda medborgare har minskat. Revisionen kommer att fortsatt följa SL kvalitetsarbete inför slutrevisionen för 2004.

2004-10-19

Färdtjänstnämnden och SL har sedan år 1997 i uppdrag att förbättra kollektivtrafikens tillgänglighet för funktionshindrade. Revisionen efterlyste i 2003 års revision mer av praktiska resultat och ökat samarbete främst på ansvarig politisk ledningsnivå. Dessa synpunkter kvarstår.

Revisionsarbetet löper i övrigt enligt fastställd revisionsplan för år 2004. Iakttagelser och bedömningar i enskilda revisionsprojekt, löpande revision och slutrevision kommer att redovisas för respektive ansvarig styrelse och nämnd på sedvanligt sätt. Revisionen återkommer till landstingsfullmäktige i samband med årsbokslutet.

Ulf Uebel

Gunilla Jerlinger

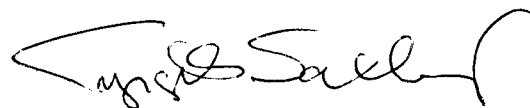
Britta Båvner

Göran Dahlstrand

Lars Nordqvist

Tyrgils Saxlund